

Cercetările de salvare de la Drobeta Turnu Severin. Campania 2011

Gabriel Crăciunescu

Anul 2011 a debutat și a continuat cu câteva cercetări preventive desfășurate în diverse puncte ale monumentelor din orașul Drobeta Turnu Severin. Este vorba de cercetările de la Cetatea Severinului, zona Amfiteatrului roman și zona „Seră”. Scopul acestor cercetări era acela de a obține certificate de descărcare de sarcină arheologică a unor terenuri pe care urmează să se construiască obiective care fac parte din programe de reabilitare a unor instituții de cultură din acest oraș.

În afara cercetărilor preventive, am supravegheat și lucrările de reabilitare și consolidare care au început la monumente ce au fost cercetate din punct de vedere științific de multă vreme. Mă refer aici la monumentele aflate în curtea Muzeului Regiunii Porților de Fier: castrul Drobeta, termele romane, portalul podului construit de Apollodor din Damasc, biserica cu contraforți și fortificația feudală din colțul de sud-vest al castrului Drobeta. În rândurile care urmează o să prezentăm rezultatele cercetărilor din zona Amfiteatru și „Seră”.

Amfiteatrul roman de la Drobeta a fost descoperit în toamna anului 2010 în timpul lucrărilor de amplasare a unei construcții multifuncționale, parte a proiectului „Reabilitarea complexului Muzeul Regiunii Porților de Fier și valorificarea lui ca produs turistic”. Dacă noi am prins în săpătură mijlocul acestei construcții, înseamnă că aceasta are diametrul de 32 m. Deoarece lucrările de aducere la lumină a Amfiteatrului de la Drobeta sunt abia la început, în rândurile care urmează dorim să prezentăm doar cercetările întreprinse lângă amfiteatru și în punctul „Seră”.

Datorită apariției amfiteatrului, nu a mai fost posibilă construirea clădirii multifuncționale în acel spațiu din curtea muzeului. După consultări cu persoane de specialitate, s-a ajuns la concluzia că această clădire, cu dimensiunile reduse, ar putea fi amplasată într-un spațiu din apropierea amfiteatrului, cu respectarea unei zone de protecție a monumentului.

Drept urmare, a fost necesară sondarea acelei suprafețe pentru obținerea certificatului de descărcare de sarcină arheologică.

Așa cum am precizat, terenul acesta se află în apropierea amfiteatrului descoperit de noi în anul 2009. În epoca romană, datorită apropierii de amfiteatru, în această zonă probabil că nu s-a mai construit nimic. În perioada feudală spațiul acesta se afla la marginea necropolei feudale cercetată de Al. Bărcăcilă¹ și în apropierea bisericii cu contraforți de la intrarea în curtea muzeului. În imediata apropiere a bisericii, în sud-vestul acesteia, au fost descoperite întâmplător resturi ale unor morminte de înhumăție care pot fi puse în relație cu biserica de care aminteam. Aceste descoperiri de înhumăți au fost făcute cu ocazia construirii canalului pentru introducerea încălzirii la noua construcție ce se profila în curtea muzeului în anul 1980 și care urma să servească drept secție de artă. Este destul de plauzibil și chiar normal ca nici în această perioadă să nu se fi construit nimic în această zonă.

Pentru aceasta au fost trasate trei secțiuni cu dimensiunile de 10x2 m fiecare, orientate nord-sud. Între cele trei secțiuni am lăsat nesondate porțiuni de teren late de 2-2,5 m, pentru a acoperi tot terenul pe care îl aveam în vedere pentru construcția multifuncțională. Secțiunile noastre au stabilit o situație arheologică la care ne puteam aștepta.

În prima secțiune s-a săpat până la adâncimea de 0,75 m unde s-a ajuns la nivelul viu. În primul carou al acesteia s-a descoperit o suprafață de teren acoperită cu piatră de râu și fragmente mici fragmente de cărămidă (Pl. I; III/1) puse direct pe pământ și dispuse pe un singur rând. Suprafața acoperită cu piatră avea lățimea de 0,95 m și era orientată est-vest. Nu s-a găsit material arheologic care să indice perioada de amenajare. Zona a fost destul de frământată în perioada modernă de la care au fost semnalate două gropi în carourile 4 și 5.

Cea de a doua secțiune, S II, este situată în vest, la 2 m distanță de prima (Pl. II). Porțiunea acoperită cu piatră și cărămidă, semnalată în SI, nu se continuă în mod clar în această zonă (Pl. III/2). Aici pavajul se ramifică în două, având în mijloc o porțiune liberă. La adâncimea de 0,70 m s-a ajuns la nivelul viu, dar în unele porțiuni acest nivel viu este chiar mai sus.

Ultima secțiune a fost plasată la 3 m vest de cea de a doua (Pl. II). Și aici lipsesc materialele de datare a nivelelor. Masa de piatră și cele câteva fragmente de cărămidă incorporate acesteia, apare compact în primul carou al acestei secțiuni (Pl. I; IV/1). Singurul element de atribuire al acestui nivel epocii feudale este reprezentat de un vas de lut apărut

¹ Al. Bărcăcilă, *Monede, podoabe și fragmente ceramice de la termele Drubetei și din cimitirul medieval suprapus*, MCA, V, 1959, p. 769-794

în caroul cinci la adâncimea de 0,70 m, practic pe nivelul viu. Acesta are culoarea roșie, este lucrat din pastă cu nisip mărunț și este decorat cu incizii circulare dispuse pe umărul vasului (Pl. IV/2). Dimensiunile piesei sunt următoarele: Înălțimea – 17,2 cm; diametrul gurii – 13,6 cm; diametrul maxim – 15,5 cm; diametrul bazei – 7,5 cm. Pe fundul vasului, mai puțin lizibil, se află o cruce, care poate avea un caracter religios sau este doar o marcă de olar. Material asemănător a mai fost descoperit într-o așezare feudală din insula Ostrovul Mare². Considerăm ca vasul este reprezentativ pentru această zonă, datându-se în sec. al XIII-lea d. Chr.

Al doilea punct în care a fost făcut un sondaj arheologic, l-am numit „**Seră**” deoarece pe terenul acesta s-a aflat sera muzeului, care a fost demolată în vederea construirii atelierelor prevăzute în proiectul „Reabilitarea complexului Muzeul Regiunii Porților de Fier și valorificarea lui ca produs turistic”. În vederea obținerii certificatului de descărcare de sarcină arheologică, era necesară sondarea terenului care se află la distanță mică de turnul de nord-vest al castrului Drobeta. Sondarea s-a făcut prin intermediul unei secțiuni cu dimensiunile de 7x2 m și orientare nord-sud.

Datele anterioare pe care le dețineam ne sugerau că în acea zonă ar fi trebuit să fie șanțul de apărare al castrului. Cercetări efectuate în perioada anilor 1980 și circa 1995, în zone situate la nord și sud de *porta principalis dextra*, perpendicular pe zidul castrului, au pus în evidență faptul că pe o lățime destul de mare și o adâncime care mergea până la 4-5 m, se întâlnea doar umplutură care nivelase terenul de-a lungul secolelor. Secțiunea noastră, plasată la extremitatea nordică a castrului și la distanță de circa 30 m, a surprins o parte din realitatea de atunci. Pe lățimea secțiunii (Pl. V), în profil, se observă cum terenul cobora destul de repede de la vest la est. Probabil că aceasta este zona de margine vestică a șanțului de apărare. După sec. II d. Chr., este posibil ca rolul acestui șanț de apărare să fi scăzut. O dată cu stabilirea unei suprafețe de teren pe care se întindea orașul roman Drobeta, autoritățile romane au luat măsuri și pentru apărarea acestuia. Un desen al lui Marsigli evidențiază un mare val de apărare situat la nord de castru³. Menirea acestuia era aceea de a apăra orașul roman.

Revenind la secțiunea noastră, constatăm că materialul recoltat este foarte bogat și diversificat dar în stare fragmentară. Lucrul acesta se poate datora faptului că acel loc a servit drept groapă de gunoi după sec. II d. Chr., pentru o anumită perioadă de timp. Este posibil ca șanțul

2 V. Boroneanț, G. Crăciunescu, *Așezarea și necropola din secolele XIII.XIV de la Ostrovul Mare, km 875*, în Drobeta, VI, 1985, Pl. III/4

3 D. Tudor, *Oltenia romană*, ed. IV, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1978, p. 74 și Fig. 38

să fi fost dezafectat începând cu acest secol, așa cum sugerează profilul de pe latura estică a secțiunii (Pl. VI). În rândurile care urmează vom prezenta câteva tipuri de vase, selectate din bogatul material descoperit.

Primul fragment ceramic pe care îl prezentăm aparține unui vas *terra sigillata* de import, care are imprimată o ștampilă cu textul **PROVINCIALIS** (Pl. VII/1), care reprezintă, desigur, numele olarului care a produs piesa respectivă. Alte două fragmente provin tot din vase de import ce aparțin categoriei *terra sigillata*. Dacă pe un fragment este mai greu de descifrat motivistica (Pl. VII/3), pe al doilea se observă destul de ușor silueta unui cerb (Pl. VII/2). Produsele acestea, aduse la început de către soldații romani, vor fi apoi aduse de către negustori, pentru a satisface cererea apărută o dată cu dezvoltarea vieții urbane la Drobeta. Am reținut pentru prezentare două fragmente de opaițe, de la care se păstrează mici porțiuni din rezervor (Pl. VII/1,2). Pe unul din ele se pot observa literele **IA...** (Pl. VIII/1), de la numele meșterului, pe când la celălalt opaiț se distinge mai greu litera existentă. Opaițul pe care se păstrează literele **IA...**, este lucrat din pastă maro deschis de bună calitate și este acoperit cu un firnis de culoare roșie. Celălalt opaiț este lucrat din pastă cu ceva mai mult nisip și nu este bine finisat la exterior.

Ceștile și cămile erau reprezentate de numeroase fragmente, dar am reținut spre prezentare un fragment de ceașcă de culoare roșie și cu o singură toartă (Pl. VIII/3). Pasta din care a fost lucrată piesa este de bună calitate iar finisarea este realizată îngrijit. Tipul acesta de vas este răspândit în toată Oltenia⁴ fiind prezent la Romula, Sucidava și Drobeta. Un fragment ceramic lucrat din pastă de culoare galbenă, pare să fi făcut parte dintr-o căniță cu două toarte (Pl. IX/3). Pasta conține mult nisip fin iar piesa este neglijent finisată. Asemenea piese au mai fost descoperite în Oltenia⁵.

Toartele sunt prezente în număr foarte mare și au diferite forme. Noi prezentăm două toarte care par a fi fost destul de lungi (Pl. IX/1,2) și care au aparținut unor tipuri de oale. Asemenea toarte se întâlnesc și în așezări rurale⁶ nu doar în orașe și fortificații. O altă toartă (Pl. IX/4) are la partea superioară imprimate niște adâncituri gen „dinți de lup”. Pe corpul vasului, sub toartă, se află linii incizate paralel cu buza și situate la oarecare distanță unele de altele.

Castroanele sunt reprezentate de numeroase fragmente. Aici, noi prezentăm un fragment dintr-un castron cu buza trasă către interior

4 Gh Popilian, *Ceramica romană din Oltenia*, Scrisul Românesc, Craiova, 1976, p. 104-108

5 Gh Popilian, *op. cit.*, PL. LVIII/691

6 G. Crăciunescu, *Cercetările de salvare de la Bistret, județul Mehedinți*, în *Tibiscum*, 2003, Pl. VI/2,3

(Pl. X/1). Acesta este lucrat din pastă de bună calitate și bine arsă, fiind o imitație locală de *terra sigillata*. Piese de acest fel se întâlnesc la Romula, Slăveni, Stolniceni-Buridava⁷, dar și în Transilvania la Buciumi⁸.

Un fragment din partea superioară a unui vas face parte dintr-o oală cu două toarte (Pl. X/2), probabil, care a fost lucrată din pastă de bună calitate. Exteriorul piesei este acoperit cu vopsea roșie-brună. Buza se lățește, la interior și exterior, față de peretele vasului și este ușor oblică. Se pare că tipul acesta de vas este specific doar pentru zona Drobetai⁹. Pe fragmentul prezentat de noi a fost incizată adânc litera V cu deschiderea în sus.

Concluzionând, putem spune că în zona amfiteatrului, în spatele tribunelor, nu s-au aflat alte construcții în perioada cât a funcționat acesta și nici după aceea. Mormintele din imediata apropiere a bisericii cu contraforți și nici cele ale necropolei săpată de Al. Bărcăcilă, nu au ajuns în această parte de nord a amfiteatrului.

În zona denumită de noi „Seră” situația pare să susțină presupunerea că rolul șanțului de apărare al castrului Drobeta s-a diminuat până la dispariție, în condițiile când în jurul castrului s-a dezvoltat orașul roman. Desenul păstrat de la Marsigli ne sugerează limitele orașului roman și faptul că acesta era apărat de un mare val de pământ. În aceste condiții rolul șanțului de apărare al castrului dispare, el fiind umplut cu tot felul de resturi, menajere și de altă natură. Mica noastră secțiune surprinde tocmai acest aspect.

7 Gh Popilian, *op. cit.*, p. 121

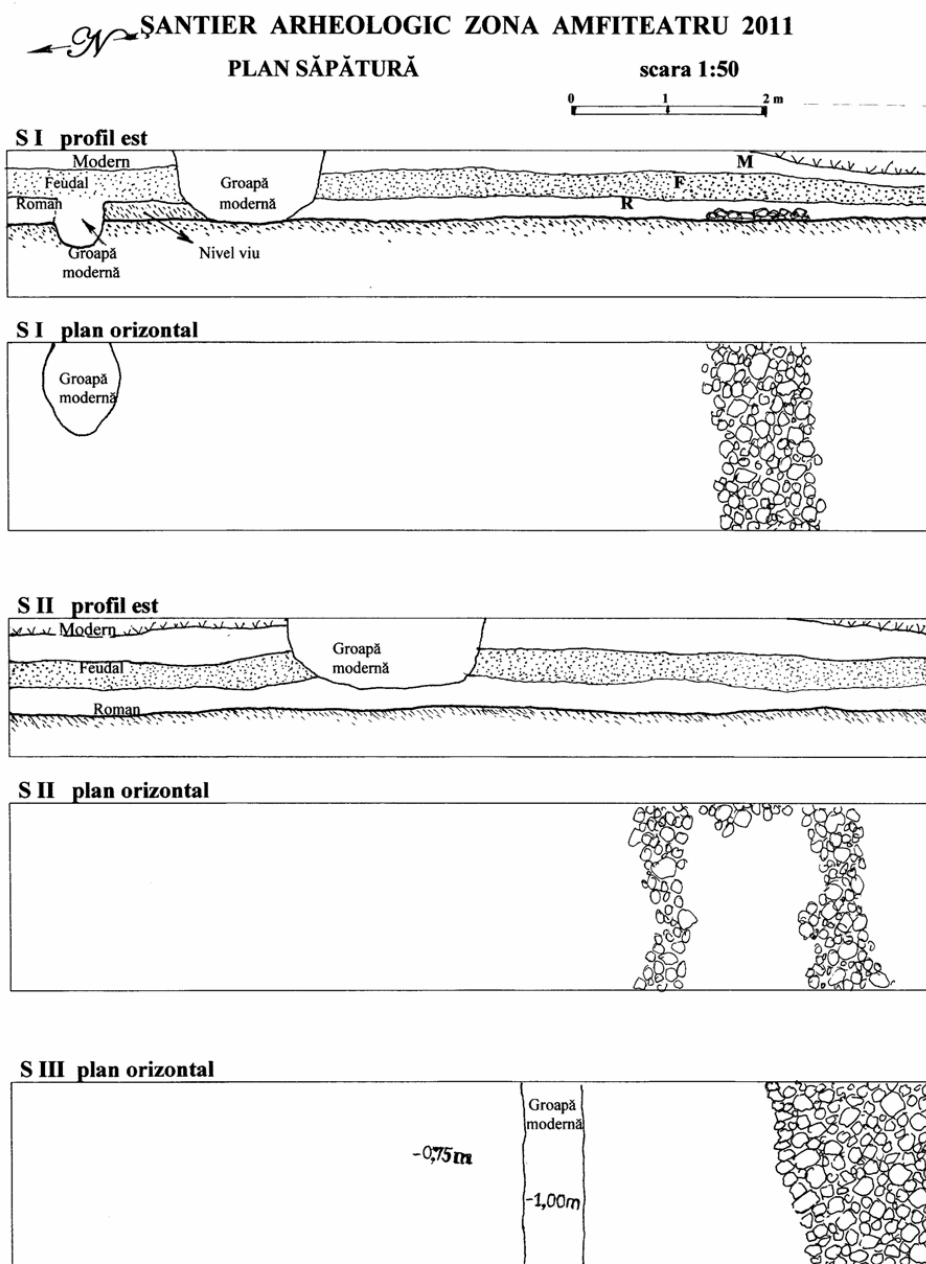
8 Eug. Chirilă, N. Gudea, V. Lucăcel, C. Pop, *Castrul roman de la Buciumi*, Cluj, 1972, Pl. XVI/4

9 Gh. Popilian, *op. cit.*, p. 94

Bibliografie

- BĂRCĂCILĂ 1959 Al. Bărcăcilă, *Monede, podoabe și fragmente ceramice de la termele Drubetei și din cimitirul medieval suprapus*, MCA, V, 1959, p. 769-794
- BORONEANȚ, CRĂCIUNESCU 1985 V. Boroneanț, G. Crăciunescu, *Așezarea și necropola din secolele XIII XIV de la Ostrovul Mare, km 875, în Drobeta*, VI, 1985, p. 119-134
- CHIRILĂ et alii 1972 Eug. Chirilă, N. Gudea, V. Lucăcel, C. Pop, *Castrul roman de la Buciumi*, Cluj, 1972
- CRĂCIUNESCU 2003 G. Crăciunescu, *Cercetările de salvare de la Bistreț, județul Mehedinți*, în *Tibiscum*, 2003, p. 247-256
- POPILIAN 1976 Gh Popilian, *Ceramica romană din Oltenia*, Scrisul Românesc, Craiova, 1976
- TUDOR 1978 D. Tudor, *Oltenia romană*, ed. IV, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1978

Anexe

Planșa I

ŞANTIER ARHEOLOGIC ZONA AMFITEATRU 2011
PLAN GENERAL

scara 1:50

0 1 2 m

S III

S II

S I

1

2

Planşa III

1

2

Planşa IV

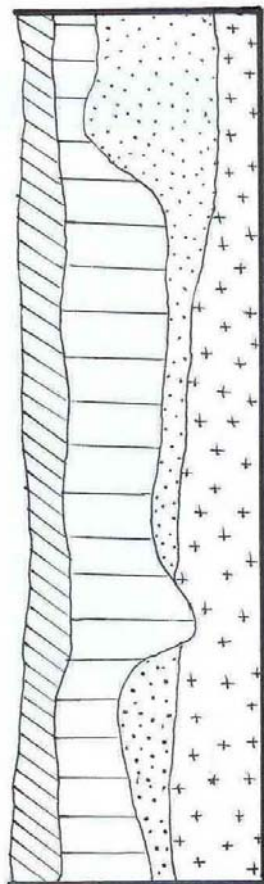
Planşa V

DROBETA 2011
ZONA SERĂ
PROFIL MAL EST
SCARA 1:50
0 1 2m

LEGENDA

	PĂMÂNT DE SERĂ
	NISIP
	UMPLUTURĂ MODERNĂ
	NIVEL ROMAN

Planşa VII

Planşa VIII

Planşa IX

Planşa X